

בראשית תשפ"ז: הרב הלוי

אשר בחר בנו: נוהגים שכל הקהל עולים לתורה בשמחת תורה. הגרש"ז אועירבך נתן טעם: כדי שיכריז כל אחד 'אשר בחר בנו... ונתן לנו את תורתו' 'וחיי עולם נטע בתוכנו', כלומר שהם חיינו ואורך ימינו (הליכות שלמה מועד א, רמז). ניתן אף לומר שמכוונים לכך שני חלקי הברכה הראשונה: 'אשר בחר בנו' - כנגד שמיני עצרת בו מתגלה הקשר בין הקב"ה לכנסת ישראל. 'ונתן לנו את תורתו' - כנגד שמחת תורה (אוהל מועד אלול-תשרי, עמ' קסג).

עסק התורה בימים שנצטוונו לשמוח בהם: מצד עצם השבת והימים טובים שנצטוונו לענג אותם ולשמוח בהם, זה עצמו מחייב את עסק התורה, כי מה הדבר הכי גורם שמחה לאדם? זה עסק התורה הקדושה! וכמו שכתוב: 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', והחיוב והצורך בענין השמחה בשבתות וימים טובים זה מצד עצמו מחייב את עסק התורה, כי באמצעותה אדם מתמלא רגשות של שמחה (אבני חן - מועדים, עמ' 6).

כלאיים בבהמה למקדש: המושג כלאיים בבהמה מתייחס לבהמה שנוולדה מהרכבת שני מינים של בעלי חיים ודינה שהיא פסולה להקרבה על גבי המזבח (רמב"ם איסורי מזבח ג, ד). מאידך הולד של בהמת כלאיים מותר בהקרבה על המזבח (רמב"ם איסורי המזבח ג, יב). בהמות אלו מותרות באכילה ולא נאסרו אלא בהקרבה למזבח בלבד (תמורה כח, א).

ברכה על ראית נהר הירדן: הלכה היא, שהרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל כגון מעברות הירדן, כלומר המקום שבו עברו ישראל בירדן בחרבה בימי יהושע מברך בשם ומלכות: 'שעשה נסים לאבותינו במקום הזה' (ש"ע א"ח ריח, א). אין לברך אלא א"כ רואה את המקום המדויק בו עברו ישראל, אבל אם רואה חלק מהירדן אינו יכול לברך אלא יזכיר את חסדי ה' והשגחתו (כפתור ופרח ז) ויברך בלא שם ומלכות (כה"ח ריח, ד). יש אומרים שאם רואה את כל קטע הירדן מהמטוס מים המלח עד גשר אדם שאז בוודאות הוא כנגד העיר יריחו של פעם יברך בשם ומלכות (אול"צ ב יד, מ), ויש אומרים כי גם במקרה כזה יברך בלי שם ומלכות, מכיוון שאין הנס ניכר מתוך המקום (אבני דרך ג, פז). לפענ"ד, משום סב"ל, יברך בלי שם ומלכות (הרב הלוי).

כשרות החזיר לעתיד לבוא: החזיר הוא בעל החיים המזוהה והטמא ביותר, לפיכך לא נמנה עם שאר בעלי החיים בפרק שירה, הוא אינו מסוגל להסתכל בשמים וזה מחמת נפילתו בעמקי הקליפות (סידור בית יעקב ליעב"ץ, זמרת הארץ). יש שאמרו בשם מדרש, שלעת"ל עתיד הקב"ה להחזירו לישראל והדברים כפשוטם שהחזיר יעלה גרה ויהיה בעל סימני טהרה (אור החיים ויקרא יא, ג), ויש שאמרו שזהו משל לישראל שיהיו יושבים בארצם שלווים כאילו אין דבר שאינם רשאים לעשות, או על דרך הסוד שיש מלאך קטגור שנקרא 'חזירא"ל', שעתידי הקב"ה להחזירו ולהיות סגור על ישראל (רדב"ז ב, תתכח). פירוש אחר, שהכוונה למלכות אדום המשולה לחזיר שעתידיה לחזור ולשרת את עם ישראל (ר' בחיי ויקרא יא, ד-ז). ויש שאמרו שאין כזה מדרש (תורה תמימה ויקרא יא ז, כא).

לקיחת אוכל מאולם שמחות: יש להבחין בין אוכל שנשאר בצלחת האישית, שמותר לקחת, לבין אוכל שנשאר בקערות הכלליות שבדרך כלל אסור לקחת. אוכל שנשאר בצלחת האישית ודאי שהוא עומד להיזרק ולכן מותר לקחת אותו לבית. לעומת זאת, האוכל שנשאר בקערה שייך בדרך כלל לבעלי השמחה או לבעל האולם, ולכן צריך לבקש מהם רשות. רק במקרה וידוע שאין מקפידים על האוכל, כגון שממילא האוכל עומד להיזרק והאירוע כבר הסתיים, מותר לאורח לקחת ממה שנשאר גם ללא רשות (שבט הלוי ד, רכה).

אין לחטוף מתנות כהונה: נאמר בתורה בענין מתנות כהונה: "וְנָתַן לַפֹּהֶן הַזֶּה וְלַלְחִים וְהַקֶּבֶה" (דברים יח, ג). מכאן דרשו חז"ל שאין לכהן לחטוף מתנות ואפילו לשאול אותם בפה, אלא אם הישראל נותן אותם דרך כבוד, יטלם. אין מצווה לקבל מתנות כהונה (דרכ"ת י"ד סא, סד). אם יש הרבה כהנים, הצנועים מושכים ידיהם מהמתנות, אלא אם כן הוא אינו ידוע במקומו ככהן אז יקח את המתנות כדי שידעו שהוא כהן (חולין קלג, א; שו"ע י"ד סא, יא).

נתינת זרוע לחיים וקיבה לאשת כהן: ישראלית הנשואה לכהן רשאית לקבל "תרומה" מהפירות והירקות (ויקרא כב, יא). מתנות שאין בהן קדושה כגון: זרוע לחיים וקיבה ניתן להביא אפילו לכהנת הנשואה לישראל (שו"ע י"ד שלג, ד). נחלקו האחרונים, האם ניתן להביא מתנות כהונה שאין בהן קדושה לישראלית הנשואה לכהן: יש אומרים שהנותן לא יצא ידי חובה (ערוך השולחן י"ד סא, לו), ויש אומרים שניתן לתת לישראלית הנשואה לכהן, שהרי ניתן לתת מעשר ראשון לישראלית הנשואה ללוי (דברי דוד ב י"ד א; דרך אמונה ביכורים ט, כ).

זרוע לחיים וקיבה והברכה: מצווה מהתורה לתת לכהנים שלש מתנות מכל בהמה ששוחטים: זרוע, לחיים וקיבה (דברים יח, ג), כשכר על מעשה פינחס (חולין קלד, ב). יש אומרים שהנותן מתנות מברך "על נתינת מתנות" או נוסח דומה (רוקח שסו), ויש אומרים שייברך גם שהחיינו כשם שמברכים שהחיינו בפדיון הבן (דרכ"ת י"ד סא, א, בשם הגר"א). ולדעת רוב הפוסקים אין לברך מפני שמהתורה המתנות שייכות לכהנים מעיקרן ולכן אין בהפרשתן מעשה חדש של מצווה, ולדעתם יברך שהחיינו בלי שם ומלכות ויאמר לשם יחוד קודם הנתינה (כה"ח סא, ג-ד). משום סב"ל אין לברך לא 'על נתינת מתנות' ולא 'שהחיינו' (הרב הלוי).

קשה כשאל קנאה: הנחש התקנא באדם הראשון קודם החטא, משום שראה את כותנות אור שלו וראה שיש עליו אור מקיף גדול, מה שלא היה לנחש משום שהיה היה 'ערום'. בחטא אדם הראשון נגרם שהכותנות אור הפכו לכותנות עור. כלומר, לפני החטא, אדם הראשון היה במדרגה רוחנית גבוהה ולא היה צריך בגדים הנחש התקנא בו ולא הרוויח מזה כלום! הוא עצמו ארור מכל החיות, נגזר עליו לזחול על גחונו ולאכול עפר. הוא הפסיד את עולמו. נפק"מ, לשמוח בטובתם של אחרים ולהביט בעין טובה על הצלחותיהם, כי 'קשה כשאל קנאה' (בא"ח ש"ר בראשית; משכן שילה בראשית תשפ"ז).

בראשית: מתיקות התורה

השבת אנו מתחילים לקרוא את התורה, מפרשת בראשית. יש לשאול: ממה נובע הרצון להתחיל וללמוד את התורה מחדש, שוב ושוב? איך אפשר להביא את עם ישראל לרצות ללמוד את התורה על כל חלקיה - תורה שבכתב, תורה שבעל פה ומדרשים?

אפשר לענות על כך במילתא דבדיחותא. מספרים על אדם שהתלונן בפני הרב שהתרנגולות בלול שלו מתות כמו זבובים. ענה לו הרב שיקנה אבקה מיוחדת בחנות למוצרי טבע, יפזר אותה בלול - ובעזרת ה' תבוא הישועה לתרנגולותיו. למחרת שב השואל לרב ואמר: "כבוד הרב! מתו מאה תרנגולות נוספות בלול שלי!" שאל אותו הרב: "האם פתחת את החלונות משני הצדדים? פתח את החלונות ויהיה בסדר!". אך למחרת חזר השואל לרב ואמר: "כבוד הרב! מתו עוד תרנגולות! כמעט לא נשארו לי תרנגולות!" חשב הרב ואמר לו: "לאמתו של דבר יש לי עוד רעיונות רבים כיצד לפתור את הבעיה שלך; השאלה היא רק אם יש לך מספיק תרנגולות..."

כך נאמר גם אנו: יש תשובות רבות לשאלה כיצד להשיג את אהבת התורה. אולם מעבר לכל התשובות, יש לדעת שבלימוד התורה "עם האוכל בא התיאבון". כשמתחילים ללמוד, האותיות קטנות, קופצות והלימוד נראה משעמם. אבל כשנכנסים פנימה אל תוך הסוגיה, מתחילים להבין את ההיגיון של התורה. לפעמים מגלים שסברא שחשבנו עליה מובאת בדברי אחד הראשונים או האחרונים, ואז מתמוגגים מנחת וחשים הנאה עצומה בלימוד.

הגמרא בסוכה (כא ע"ב) אומרת ש"שיחת חולין של תלמיד חכם צריכה תלמוד", ומפרש זאת רבי אהרן וולקין בשו"ת זקן אהרן על פי הגמרא בשבת (ל ע"ב), שכשרבא היה מתחיל את שיעורו - היה פותח ב"מילתא דבדיחותא", ומסביר המאירי שזה משום שמילתא דבדיחותא פותחת את הלב (לכן לפעמים חובה על מגידי השיעורים לפתוח את הלימוד במילתא דבדיחותא). כשיש מצב רוח טוב ושמחה - הלב נפתח, וכך מתעורר הרצון ללמוד. לפי זה מובנים דברי הגמרא בסוכה: שיחת חולין של תלמיד חכם, דהיינו מילתא דבדיחותא שלו, צריכה תלמוד (כלומר: מביאה לידי לימוד).

אמנם לא תמיד יש לרב חוש הומור. לכן כשבאים ללמוד תורה לא צריכים להיות תלויים ברב המלמד, אלא בריבוננו של עולם. אנו אומרים בסוף שמונה עשרה "פתח לבי בתורתך" ולא "לתורתך", משום שאנו מבקשים שהתורה עצמה תעזור בנו את התשוקה ללימודה. אנו מבקשים שאהבת התורה שלנו לא תהיה תלויה ברב שאנו לומדים מפיו, אלא ריבוננו של עולם הוא ייתן לנו את הטעם הטוב בתורה. לכן אנו אומרים בברכת התורה: "והערב נא ה' אלוהינו את דברי תורתך בפינו" - תן לנו בתורה את הערבות ואת המתיקות. יהי רצון שנזכה למתיקות התורה, ומתוך כך נזכה ללמוד, לשמור ולעשות על פי מסורת חז"ל.

